

ŻYDOWSKIE DZIEDZICTWO KULTUROWE

PROJEKTY • METODY • INSPIRACJE
WARSZAWA 8–10 CZERWCA 2016

Program konferencji

Żydowskie dziedzictwo kulturowe. Projekty, metody, inspiracje.

8-10.06.2016 (środa-piątek)

Podczas konferencji zadamy pytania o rolę żydowskiego dziedzictwa kulturowego we współczesnej Europie i o różnorodne aspekty jego ochrony i popularyzacji. Z jakich powodów i w jaki sposób żydowskie dziedzictwo kulturowe jest włączane w rozmaite dyskursy i praktyki społeczne? Co, jak i dla kogo podlega odbudowie, jest popularyzowane, rewitalizowane, staje się przedmiotem edukacji czy programów społecznych? Jakie znaczenie dla rozmaitych społeczności mają podejmowane działania w różnorodnych europejskich kontekstach? Popatrzymy na te zagadnienia z perspektywy realizacji projektów i inicjatyw związanych z żydowskim dziedzictwem kulturowym. W szczególności będziemy poruszać się po obszarach związanych z renowacją, edukacją, popularyzatorstwem i wystawiennictwem. Będzie to jednocześnie okazja do zaprezentowania najciekawszych przedsięwzięć, wymienienia się innowacyjnymi metodami pracy, czy dobrymi praktykami. Mamy nadzieję, że uda się wspólnie znaleźć inspiracje dla przyszłych inicjatyw i stworzyć warunki do nawiązania międzynarodowej współpracy. Będziemy łączyć dyskusję z narzędziami sieciowania. Dlatego też proponujemy dwa dni konferencyjne oraz trzeci dzień poświęcony jedynie budowaniu relacji pomiędzy uczestnikami.

Wsparcie udzielone z funduszy norweskich i EOG przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

KONSERWACJA
I REWITALIZACJA
DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO

Zapraszamy do udziału praktyków, muzealników, edukatorów, działaczy organizacji pozarządowych, artystów i wszystkich tych, którzy zajmują się żydowskim dziedzictwem kulturowym. Konferencja jest organizowana we współpracy z HL-Senteret w Norwegii oraz Stowarzyszeniem „Nigdy Więcej” w Polsce.

Konsultantami konferencji są między innymi beneficjenci funduszy norweskich i Europejskiego Obszaru Gospodarczego, którzy zrealizowali projekty związane z żydowskim dziedzictwem kulturowym. Podczas konferencji będzie można zapoznać się z ich projektami. Przedsięwzięcie jest finansowane ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014 i Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2014 w ramach współpracy dwustronnej.

Konferencja będzie prowadzona w języku angielskim i polskim.

8.06.2016 (środa) DZIEŃ I

09.00 – 12.30 rejestracja

10.00 – 12.00 zwiedzanie wystawy stałej z przewodnikiem

12.30 – 13.00 oficjalne otwarcie konferencji:

Dariusz Stola, dyrektor Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

JE Karsten Klepsvik, ambasador Norwegii w Polsce (do potwierdzenia)

Guri Hjeltnes, dyrektor HL-Senteret

Barbara Kirshenblatt-Gimblett, główny kurator wystawy stałej, Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

13.00 – 14.00 wykład otwierający:

Żydowskie dziedzictwo kulturowe w latach 1989-2015: nadzieje i rzeczywistość. Historia sukcesu?

Dr Diana Pinto, Institute for Jewish Policy Research in London (Instytut Badań nad Polityką Żydowską w Londynie)

14.00 – 15.15 przerwa obiadowa

15.15 – 17.45 sesje dyskusyjne (równoległe):

Sesja 1

NABÓR ZGŁOSZEŃ

Renowacja i konserwacja: znaczenie i funkcje.

Dr Orit Stieglitz, Bardejov Jewish Preservation Committee (Komitet Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej w Bardejowie)

Wiele budynków i przestrzeni związanych z żydowskim dziedzictwem kulturowym jest poddawanych pracom renowacyjnym lub konserwatorskim. Obiekty te są często jedynym

Wsparcie udzielone z funduszy norweskich i EOG przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię

zachowanym namacalnym śladem tego dziedzictwa. Przyglądając się przykładom odnowionych synagog, budynków i przestrzeni, chcemy zapytać, co te projekty mówią nam o współczesnej roli żydowskiego, materialnego dziedzictwa kulturowego. Jakie obiekty są rekonstruowane w różnych krajach, a jakie nie podlegają odbudowie? Jaki jest tego cel? Jak ożywić odnowione budynki? Jak dokonać ponownej interpretacji świeżo zrekonstruowanych obiektów w Europie w czasach po Holokauście? Jaką rolę mogą one odegrać dla współczesnych żydowskich i nieżydowskich społeczności?

Forma: wprowadzenie, prezentacja projektów i dobrych praktyk, dyskusja

Czas: 2,5 godz.

Sesja 2

NABÓR ZGŁOSZEŃ

Szlaki dziedzictwa – pamięć, komercjalizacja i popularyzacja.

Assumpció Hosta Rebés, The European Association for the Preservation and Promotion of Jewish Culture and Heritage (AEPJ) (Europejskie Stowarzyszenie Ochrony i Popularyzacji Kultury i Dziedzictwa Żydowskiego)

Szlaki dziedzictwa to wyjątkowy sposób edukowania o żydowskiej historii i kulturze, dbania o nią i jej upamiętniania. Zabytki dziedzictwa materialnego są przedstawiane szczególnej widowni – turystom, i stają się częścią ich doświadczenia. Niektóre szlaki łączą w spójną całość zabytki żydowskie i nieżydowskie, inne skupiają się na jednym tylko aspekcie lub zagadnieniu. Miejsca święte, miejsca pamięci i przestrzenie związane z życiem codziennym zaczynają funkcjonować jako atrakcje włączone w turystyczną infrastrukturę. W związku z tym powstaje szereg kontrowersji metodologicznych i etycznych.

Wykorzystując przykłady różnych szlaków dziedzictwa w Europie, chcemy zapytać o ich rolę, konteksty, w jakich się pojawiają, oraz założenia im przyświecające. W jaki sposób szlaki turystyczne są projektowane i wdrażane? Jakie przesłania niosą i w jaki sposób przekazują je odbiorcom? Jak można pogodzić szacunek dla świętych miejsc z ich komercyjnym użytkowaniem? Jaka jest rola szlaków – z punktu widzenia zwiedzających, organizatorów bądź innych zaangażowanych stron?

Forma: wprowadzenie, prezentacja projektów i dobrych praktyk, dyskusja

Czas: 2,5 godz.

Sesja 3

NABÓR ZGŁOSZEŃ

Wartość i zastosowanie historii mówionej. Badanie dawnych relacji sąsiedzkich.

Dr Dobrochna Kałwa, Instytut Historii, Uniwersytet Warszawski

Wiele instytucji w Europie Zachodniej i Wschodniej realizuje projekty historii mówionej dotyczące relacji mniejszości żydowskiej ze społeczeństwem, wśród którego żyła. Podczas tej sesji zastanowimy się, jak badanie dawnych relacji sąsiedzkich przyczynia się do zachowania

Wsparcie udzielone z funduszy norweskich i EOG przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię

żydowskiego dziedzictwa i jego włączenia do sfery publicznej. Jakie efekty społeczne, edukacyjne lub związane z samoświadomością może wnieść odwoływanie się do historii mówionej? Jakie interakcje zachodzą między historią mówioną, ludźmi i przedmiotami na różnych etapach trwania projektu, tj. podczas pracy w terenie, w trakcie analizy materiału lub jego prezentacji? Jak podejść do problemów etycznych, metodologicznych bądź interpretacyjnych?

Forma: wprowadzenie, prezentacja projektów i dobrych praktyk, dyskusja
Czas: 2,5 godz.

Sesja 4

NABÓR ZGŁOSZEŃ

Wystawy narracyjne: muzea i miejsca pamięci.

Prof. Barbara Kirshenblatt-Gimblett, Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

Czy muzea żydowskie we współczesnej Europie są tak naprawdę muzeami Holokaustu? Czy można odtworzyć tysiąc lat historii Żydów w miejscu, gdzie zginęły ich miliony? Z takim wyzwaniem muszą się mierzyć żydowskie instytucje muzealne w Europie. Sesja dotyczyć będzie relacji między muzeami historii Żydów a miejscami pamięci Holokaustu. W jaki sposób Holokaust jest obecny na wystawach dotyczących żydowskiej historii, a w jaki – żydowska historia w muzeach i miejscach pamięci Holokaustu? Przyjrzymy się tym zagadnieniom z perspektywy Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, które znajduje się naprzeciwko Pomnika Bohaterów Getta. Sięgnijemy też do przykładów z innych miejsc w Europie.

Forma: wprowadzenie, prezentacja projektów i dobrych praktyk, dyskusja
Czas: 2,5 godz.

18.00 – 18.45 zwiedzanie wystawy „Frank Stella i synagogi dawnej Polski” z przewodnikiem

19.00 – 20.30 kolacja powitalna

9.06.2016 (czwartek) DZIEŃ II

9.00 – 10.00 wykład wprowadzający:

Ciemna materia: rola internetu w społeczeństwie a przyszłość instytucji pamięci.

Michael Peter Edson, UN Live Museum for Humanity (UN Live – Muzeum dla Ludzkości)

10.00 – 10.15 przerwa na kawę

10.15 – 12.45 sesje dyskusyjne (równoległe):

Sesja 5

Żydowskie dziedzictwo kulturowe on-line – bazy danych, platformy, repozytoria.

Michael Tobias, JewishGen, Jewish Records Indexing – Poland

Wsparcie udzielone z funduszy norweskich i EOG przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię

Witold Wrzosiński, Fundacja Dokumentacji Cmentarzy Żydowskich
Marla Raucher Osborn, Gesher Galicia, Żydowskie Dziedzictwo Rohatynia
prowadzenie: Michał Majewski, Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

W ciągu kilku ostatnich lat, dzięki różnym projektom cyfrowym, dostęp do wielu źródeł archiwalnych i bibliotecznych stawał się coraz łatwiejszy. Zarówno ogromne komercyjne bazy danych, jak i te mniejsze, stworzone przez osoby prywatne – pasjonatów historii, są teraz powszechnie dostępne. Mamy zatem wspaniałe narzędzia, ale – chociażby ze względu na ich dużą ilość i różnorodność – nie wszystkie z nich są w pełni wykorzystywane. Wraz z ekspertami z trzech organizacji opisujących materiały archiwalne i popularyzujących badania historyczne zastanowimy się nad przyszłością takich projektów, ich wzajemną zależnością i możliwościami integracji.

Forma: prezentacje ekspertów i dyskusja panelowa, sesja otwarta dla publiczności
Czas: 2,5 godz.

Sesja 6

NABÓR ZGŁOSZEŃ

Nowe media w edukacji dotyczącej żydowskiego dziedzictwa.

Michael Peter Edson, UN Live Museum for Humanity (UN Live – Muzeum dla Ludzkości)

Jak z powodzeniem, kreatywnie i skutecznie wykorzystywać nowoczesne media i technologie? W jaki sposób nowe środki przekazu mogą pomóc w efektywnej edukacji w zakresie żydowskiego dziedzictwa oraz w docieraniu do odbiorców? Jak są te środki obecnie wykorzystywane i co można osiągnąć w przyszłości? Powstało wiele bardzo ciekawych projektów, które mogą posłużyć jako przykład dobrych praktyk (stosowanie aplikacji mobilnych, platformy multimedialne, *interactive storytelling*). Na przykładzie tych projektów chcielibyśmy odpowiedzieć na postawione wcześniej pytania.

Forma: wprowadzenie, prezentacja projektów i dobrych praktyk, dyskusja
Czas: 2,5 godz.

Sesja 7

NABÓR ZGŁOSZEŃ

Medium, obiekt, opowieść. Zastosowanie multimediów na wystawach narracyjnych.

Arnaud Dechelle, University of Lincoln – School of Architecture and Design – Design for Exhibition and Museums (Uniwersytet w Lincoln, Szkoła Architektury i Projektowania, Projektowanie Wystaw i Muzeów)

Obecność nowych środków przekazu i technologii na wystawach narracyjnych stała się ostatnio normą. Jednak zastosowanie multimediów na wystawach i relacja między technologią a zbiorami wywołują wiele pytań. Skupiając się wyłącznie na instytucjach dziedzictwa żydowskiego, chcielibyśmy przyjrzeć się różnorodnym możliwościom i wyzwaniom, które wiążą się z wykorzystywaniem multimediów w narracjach historycznych. Jak nowe technologie mogą najskuteczniej wesprzeć eksponat i przekazać opowieść? Jak mogą współpracować z obiektem

Wsparcie udzielone z funduszy norweskich i EOG przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię

i kolekcją, a nie działać przeciwko nim? Gdzie zaczyna się ich rola, a gdzie kończy? Czy można opracować wskazówki do ich właściwego stosowania? Jak przygotowywać prezentacje multimedialne i narzędzia interaktywne, które będą angażujące i trafne, a jednocześnie historycznie wartościowe i poprawne?

Forma: wprowadzenie, prezentacja projektów i dobrych praktyk, dyskusja
Czas: 2,5 godz.

Sesja 8 NABÓR ZGŁOSZEŃ

Kreatywność a pamięć kulturowa i edukacja
Potwierdzamy obecność prowadzącego

Pamięć kulturową można rozumieć jako proces, który opiera się na kulturowo ukształtowanych, wspólnych sposobach doświadczania, rozumienia i wyrażania przeszłości oraz radzenia sobie z nią. Wszelkie rozważania dotyczące przeszłości mają miejsce w teraźniejszości i wpływają na przyszłość. Jak pamięć kulturowa jest rozumiana i traktowana w różnych projektach edukacyjnych? Jakie metodologie, koncepcje i zasady obowiązują w projektach dotyczących pamięci kulturowej związanej z historią Żydów i z Holocaustem? Jaki potencjał kryją w sobie przedmioty, ilustracje, muzyka, teatr i inne kreatywne rozwiązania lub koncepcje? Celem tej sesji jest przedstawienie najciekawszych metod i projektów opartych na kreatywnym podejściu do pamięci kulturowej i edukacji, zarówno w klasie szkolnej, jak i poza nią.

Forma: wprowadzenie, prezentacje połączone z praktyką metod, dyskusja
Czas: 2,5 godz.

12.45 – 14.00 przerwa obiadowa

14.00 – 15.00 wystąpienie wprowadzające:
Czyje dziedzictwo? Żydowskie dziedzictwo a zaangażowanie społeczne.
Ruth Ellen Gruber, Jewish Heritage Europe (Żydowskie Dziedzictwo Europa)

15.00 – 15.15 przerwa na kawę

15.15 – 17.45 sesje dyskusyjne (równoległe):

Sesja 9 NABÓR ZGŁOSZEŃ

Praca z lokalną społecznością w obszarze żydowskiej kultury i pamięci.
Emil Majuk, Brama Grodzka – Teatr NN

„Lokalna społeczność” – czyli kto? Jakie są różnorodne aspekty pracy z lokalnymi społecznościami? Jaki rodzaj relacji, pomiędzy którymi uczestnikami należy wziąć pod uwagę, pracując z żydowskim dziedzictwem kulturowym? Do kogo, i z jakiej przyczyny, są adresowane

Wsparcie udzielone z funduszy norweskich i EOG przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię

projekty dotyczące żydowskiej historii i pamięci? Jakie kwestie społeczne poruszają realizatorów projektów i na jakie przeszkody napotykają; jaki wpływ (planowany lub nie) wywierają ich projekty? Jaka jest sprawczość lokalnych społeczności i w jaki sposób uczestniczą one w inicjatywach związanych z żydowskim dziedzictwem?

Forma: wprowadzenie, prezentacja projektów i dobrych praktyk, dyskusja

Czas: 2,5 godz.

Sesja 10

NABÓR ZGŁOSZEŃ

Zaangażowanie społeczne – dziedzictwo różnorodności czy brzemień ksenofobii? Programy promujące postawy otwarte i różnorodność społeczną.

Yury Boychenko, Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Praw Człowieka w Genewie, Sekcja przeciwdziałania dyskryminacji

Sesja przygotowana przez Stowarzyszenie „Nigdy Więcej”

Dzieje stosunków diaspor żydowskich ze społecznościami, wśród których żyły, to spuścizna, która uczy akceptacji i współżycia w różnorodności, czy też raczej obciążenie ksenofobiczną przeszłością i strachem przed „Innym”? Jak przeciwdziałanie antysemityzmowi łączy się z kwestiami dotyczącymi innych mniejszości; czy istnieją jakieś ograniczenia w posługiwaniu się przykładem Żydów w związku z tym zagadnieniem? W jaki sposób działania edukacyjne w zakresie antysemityzmu wiążą się z aktualnymi kwestiami, problemami i konfliktami społecznymi? Jakie rodzaje projektów i inicjatyw są podejmowane w Europie, do kogo są adresowane i czy wywierają jakiś wpływ?

Forma: wprowadzenie, prezentacja projektów i dobrych praktyk, dyskusja

Czas: 2,5 godz.

Sesja 11

NABÓR ZGŁOSZEŃ

Działania artystyczne jako forma pamięci i katalizator społecznych przemian.

Dr Erica Lehrer, Uniwersytet Concordia

W jaki sposób działania artystyczne mogą stać się formą pamięci i katalizatorem społecznych przemian? Jakie rodzaje projektów i działań w obszarze kultury żydowskiej zostały już zrealizowane w Europie? Jaki wywarły wpływ, jakie przeszkody stawały na ich drodze? Zamierzamy skupić się na przykładach najlepszych inicjatyw: angażujących i obejmujących lokalne społeczności, cechujących się podejściem partycypacyjnym, odnoszących się do problemów społecznych i publicznych debat, nawet na kontrowersyjne tematy. Jak można ożywić pamięć wspólnotową lub ją zbudować za pomocą interwencji artystycznej?

Forma: wprowadzenie, prezentacja projektów i dobrych praktyk, dyskusja

Czas: 2,5 godz.

Sesja 12 (warsztat)

Wsparcie udzielone z funduszy norweskich i EOG przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię

Budowanie publiczności i zastosowanie ewaluacji w programowaniu.
Do potwierdzenia

Warsztat skupi się na zagadnieniu budowania publiczności i przeglądzie metod ewaluacji przydatnych w programowaniu lub tworzeniu strategii dla projektów lub instytucji. Tematyka warsztatu obejmie metody badań nad publicznością i praktyki kreatywnej ewaluacji.

Forma: warsztat

Czas: 2,5 godz.

Sesja 13 (warsztat)

Możliwości utworzenia sieci kontaktów i współpracy. Jewrope – sieć żydowskich miejsc, programów i artystów.

András Borgula, KIBIC Alliance of Hungarian Jewish NGOs (Związek Żydowskich Organizacji Pozarządowych na Węgrzech KIBIC)

Warsztat jest odpowiedzią na zgłaszaną potrzebę utworzenia sieci kontaktów i współpracy, która połączyłaby artystów, miejsca i programy związane z tematyką żydowską w Europie oraz opracowania narzędzia, które umożliwiłoby konsultowanie się ze sobą i prezentowanie programów i inicjatyw. Warsztat ten stanie się inkubatorem europejskiej witryny internetowej lub sieci, w której mogłyby się znaleźć wszystkie miejsca i twórcy programów oraz artyści. Omówimy ewentualne udostępnienie sieci szerszej publiczności. Za punkt wyjścia posłuży przykład węgierskiej strony internetowej: www.akibic.hu.

Forma: warsztat

Czas: 1,5 godz.

17.45 – 18.45 przerwa na kawę

19.00 przedstawienie teatralne „The Final Cut”, Teatr Golem

10.06.2016 (piątek) DZIEŃ III

09.00 – 10.30 sesja plenarna:

Co dalej? Rzut oka na przyszłość projektów żydowskiego dziedzictwa kulturowego.

Prowadzenie: prof. Barbara Kirshenblatt-Gimblett

Oficjalne zamknięcie

Dariusz Stola, dyrektor Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

10.30 – 11.00 przerwa na kawę

Wsparcie udzielone z funduszy norweskich i EOG przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię

11.00 – 15.00 wspólne działania

11.00 Mapowanie europejskich projektów związanych z żydowskim dziedzictwem kulturowym. Uczestnicy zaznaczą na wielkiej mapie Europy swoje projekty, opatrzą je zdjęciem i krótkim opisem, mogą także opowiedzieć o swoich inicjatywach, zostawić komentarze na mapie i porozmawiać z innymi o swojej/ ich pracy. Ta część konferencji będzie otwarta dla publiczności.

11.00 – 15.00 Park Projektów: instytucje uczestniczące w Parku będą mogły się zaprezentować, przedstawiając swój projekt, realizując własną małą instalację lub wystawę, rozdając swoje materiały lub organizując krótki warsztat. Chęć udziału w tym wydarzeniu oraz pomysły na różnorodne działania należy składać podczas naboru zgłoszeń. Naszą ideą jest zachęcenie wszystkich uczestników do współtworzenia programu wydarzenia i publicznego zaprezentowania swoich osiągnięć i działalności. Park Projektów będzie dostępny publicznie i mogą do niego zgłosić się również osoby niebiorące udziału w konferencji.

14.00 obiad dla uczestników konferencji / piknik

10.30 – 18.00 prezentacje filmów

15.30 – 17.00 wizyty studyjne i spacerzy:

Zwiedzanie ulic Warszawy za pomocą mobilnej aplikacji i przewodnika – śladami życia i pracy Janusza Korczaka, sławnego polsko-żydowskiego pedagoga, autora utworów dla dzieci i lekarza pediatry.

Wizyta studyjna na żydowskim cmentarzu na Bródnie przybliży perypetie odnowy tego miejsca, jego problemy i specyfikę. Odniesiemy się do szerszej tematyki konserwacji cmentarzy żydowskich w Polsce, dokumentacji nagrobków oraz obowiązujących w tym zakresie żydowskiego prawa i tradycji.

Remigiusz Sosnowski, Kierownik Cmentarza Żydowskiego na Bródnie w Warszawie

Wizyta studyjna na jednym z warszawskich stadionów piłkarskich zorganizowana przez Stowarzyszenie „Nigdy Więcej”. Uczestnicy przyjrzą się inicjatywie mającej na celu zwalczanie antysemityzmu i ksenofobii wśród kibiców piłkarskich oraz zapoznają się z szerszym kontekstem tych zjawisk, osadzonych w kulturze piłkarskiej.

Wycieczka z przewodnikiem po żydowskiej Warszawie – przeszłość i teraźniejszość.

Wsparcie udzielone z funduszy norweskich i EOG przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię

ŻYDOWSKIE
DZIEDZICTWO
KULTUROWE

POLIN
MUZEUM HISTORII
ŻYDÓW POLSKICH

Partnerzy:

HL-SENTERET

Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter

www.nigdywiecej.org

Patronat:

NORWEGIAN EMBASSY

Wsparcie udzielone z funduszy norweskich i EOG przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

KONSERWACJA
I REWITALIZACJA
DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO